

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de Testamento Solemni & in Scriptis facto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

p. l. i. m. de test. am. aliud quod sine scriptura fieri potest, §. pen. de
 hered. & sal. m. n. h. §. si de test. nuncupatum dicitur. De quib.
 T. potest. §. Ex his antiquae omnes disponendi matorem formu-
 lae & libertas disponendi ut cuique placuisset legibus 12. tabul.
 concellat. l. verba, de verb. sig. modum & cancellos recepti. l. 1. ad
 leg. Falc. P. §. 1. eo. tit. av. l. i. in. constituta regula rebus, personis, &
 formae. Arguuntur & ratione reum testamentum coram, qui non
 ut viros opo. tebar, sed nimis molliter & remisse fecerant inli-
 tutiones de vxoribus, eis vniuersarum rerum suarum vsum fru-
 ctum relinquentes, filius autem nudam proprietatem, qui inter-
 rim fame peribant, neve in posterum id fieret cautum est, §. pro-
 hibemus autem, de vien. & sem. in. a. h. neve liceret plus quam do-
 dantem legatis donare, d. l. 1. ad l. Falc. Personis, quae dispone-
 re non possent, lex quoque posita, quibus relinquere non possent,
 ut paulo post dicemus Deo fauente, Et placuit quoque, non cui-
 libet disponendi formam arbitrio concedere. Quemadmodum
 Scaevola Iurifconsultus. l. codicillis 9. §. fin. de leg. 2. non probat nu-
 dam voluntatem testatoris declinantem a lege, quia ita dispo-
 nit de suis bonis, Lucius Titus hoc meum testamentum scripsi sine
 ulla l. i. r. p. r. o. r. a. t. i. o. n. e. m. i. m. i. m. e. t. p. o. t. i. u. s. s. e. c. u. r. u. s. q. u. a. m. m. i. s. e. r. a. m. &
 n. i. m. i. u. s. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. m. & s. i. m. i. n. u. s. a. l. i. q. u. i. d. l. e. g. i. t. i. m. e. m. i. n. u. s. u. e. p. e. r. i. t. e. f. e-
 c. e. r. o. p. r. o. u. s. u. o. & l. e. g. i. m. u. s. h. a. b. e. r. i. d. e. b. e. t. h. o. m. i. n. i. s. s. a. n. i. v. o. l. u. n. t. a. s. Et Pla-
 to quoque in ea sententia fuit ne committeretur modus dispo-
 nendi singulis ex arbitrio. Sic enim scribit. Pla. 11. de legibus. Mul-
 ta singuli dixerunt, & inter se & legibus, & vinculum moribus, ma-
 ioribusque suis contraria proferre testabuntur, si quis statuet, quod-
 curque testamentum in sine vita conditum fuerit, id omne fore inuol-
 utum. Stulta enim & abiecta quadam morositate ferme omnes pra-
 muntur, quando mortuos se iam arbitrantur, facit §. illud quoque,
 de trie. & sem. in. a. h. Et cum quisque suorum velit esse dominus,
 mortuus homo. Frequenter hinc verbis vitium. Graue nimium
 inquit est, o Deus, si mea m. h. i. non licebit cuiusque velim relinque-
 re, & alius plura, & alius pauciora prout erga me mali boniue liquido
 fuerint inuenti in morbo, tum in sano, tum in alis infortunis meis
 comprobati. Unde praescripti leges, o Clinia, molles fuisse mihi videntur,
 qui legem scripserunt illam, per quam licet cuique vicinque vel-
 lit simpliciter sua disponere: quod ego qui leges condidi, aliter statu-
 endum censeo & leges disponendi ponam. Ex quibus video recte abro-
 gatam legem Valentianam, qui in novellis statuit, iure novell. Val-
 entis. tit. 4. de test. am. licere testari cunctis iure civili, iure pretorio,
 per nuncupationem, municipalibus gestis, per testimonium p. in-
 cipis & subscriptione conditoris. Et refert se indulsisse Leonio,
 & vxori eius iucundae, ius liberorum, id est, ut in eadem carta mu-
 tuo se possent in casu, quo alter alteri superiueret, heredes scri-
 bere, ut. praed. §. fin. Statuit insuper, valere testamentum per scri-
 pturam quam vocat holographem, iure testamenti in qua quis
 propria manu voluntatem suam ob defectum testium requisi-
 tum solus scripserit, aliquibus adhibitis. §. Ceterum §. coram
 principe vel iudice factum, receptum testamentum, & validum
 habetur. Omnium, inquit CC. Honor. & Theod. testam. co-
 rum solemnitate superare videtur, quod incertum mera fide preci-
 bus inter tot nobiles probataeque per sanas, etiam conscientiam princi-
 pis tenet. Sicut ergo securus erit qui alicuius cuiusque iudicis, aut mu-
 nicipum, aut aurius priuatorum mentis sua postremum publicavit
 iudicium: ita nec de eius successione vquam tractabitur, qui nobis
 mediis & toto iure (quod in nostris est scriptis consuetum) teste suc-
 cedat, &c. Id ipsum in Gallia approbatum fuisse videtur ex legib.
 Caroli Magni, in capitula consuet. Carol. Magn. impressis ab Alex.
 Weissenhorn, cum commentar. Ancopachei, pagi 62. habetur lex &
 rubr. de adopt. lib. 2. l. Langob. Is enim sic statuit, Qui filios non ha-
 buerit, & alium quemlibet sibi heredem facere voluerit, coram rege,
 vel coram comite & scabinis, vel missis dominicis, qui tum ad iusti-
 tias faciendas fuerint ordinati, traditionem faciat. §. Et hoc §. pro-
 culdubio verum remanet, apud acta coram aliquo iudice testa-
 mentum factum valere, perinde si coram principe fieret, & abs-
 que testibus, dum tamen reperitur scriptum in actis curiae, per l.
 omnium & l. sancimus, ibi vel inter acta manifestauerit. C. de testam.
 quia acta in iudicio non requirunt testes leg. in donationibus, C. de
 donat. not. glo. in l. si. C. de re iudica. Veruntamen dubitatum est, an
 omnino nulli testes exigantur, an aliquis numerus, non tamen
 tantus quantus in testamentis alibi factis. Et hic pugnantibus sunt
 sententiae, de quibus vide Guill. Bened. in c. Raynus, ad verb. testa-
 mentum 1. num. 18. & 19. de testam. Inter quas iudicio meo resol-
 uendum est, requiri testes saltem duos, qui dicant ita coram iu-
 dice testamentum factum fuisse: quia & consistere de omni facto

debet, an factum sit, antequam de viribus queratur. Nec acta
 ipsa iudicialia fidem faciunt, antequam constiterit esse acta iudicia-
 lia, testibus duobus viris fide bona electis, ca. quoniam contra fal-
 sum, de probat. §. Et §. probatio omnis plena saltem duobus eget
 testibus, l. ubi numerus de test. P. Facit & quod traditum est, tes-
 tamentum probari posse per instrumentum, ita concludit glo. in
 l. fin. C. de fideic. & ibi Bart. & plenius in l. heredis, de testa. in P. Gui-
 do. P. ap. ut servari tradit de off. 3. 3. probando scilicet casum amif-
 sionis eius scripturae, & eius quod in eo continebatur, si testa-
 mentum factum coram septem testibus fuisset deperditum vel
 substractum, Bal. sing. 1. 56. inc. nemo prudens Boer. conf. 48. nu. 11.
 Et hodie remissa est omnis testamentorum solemnitas in testa-
 mentis ad pias causas, dum tamen apparet de voluntate perfe-
 cta, idem eo. conf. nu. 4. & 5. §. Nam §. testamentum duplici modo
 imperfectum dici potest, & ratione solemnitatis, & ratione vo-
 luntatis. Et aliquando ubi constat de voluntate, etiam si sole-
 mnitas deficiat, valet testamentum, docet Boer. de off. 2. 40. nu. 43.
 Et proinde quamvis remittatur solemnitas, tamen est probanda
 voluntas.

De Testamento Solemni & in Scriptis facto.

Cap. 4.

1. Testamentum in scriptis & solemne quid.
2. Testamentum subscribendi formula.
3. Subscriptio & signatio in testamento solemni testium requiruntur.
4. Testamentum in quacumque materia scribi potest.
5. Testes testamentarii omnibus actibus testamenti adesse debent. Et ido-
neis censentur habita ratione codicis testamenti. & si p. l. ca. non sit.
6. Signata in testamento referari non debent, usque ad apertionem.
7. Testamenti tabulae quomodo aperienda.

Testamentum in scriptis antonomastice dicitur, quod so-
 lemmitate maiore perficitur. De qua sigillatim agitur in l. ad
 testium, de testa. P. & in l. hac consultiissima 21. eo. tit. C. ubi Paul.
 Castr. ponit 13. requisita ad testamentum perficiendum solemne.
 Porro Io. Faber ad §. possunt de testa. ap. Justin. & post eum Chaf-
 sanus, in §. 4. ad ver. illa par son testament valablement fait. num.
 11. des successions, in consuet. Burg. quae hodie in praxi istius testa-
 menti perficiendi sunt, tradunt. Et in summa, qui ita testari vel-
 lit, debet scribere per se testamentum si nolit aliquos scire, quid
 in eo scriptum sit. l. hac consultiissima, de test. vel per alium, puta se-
 cretarium suum, aut & non obse. u. u. eo. C. l. seruus 28. eod. P. Sal-
 tem nomen heredis per se vel unum ex testibus, §. sed his omnib.
 de testa. l. iubemus 29. & l. nostram 30. eo. tit. §. quia vero ante, novell.
 119. 2. Vocare debet testes septem eosque rogare, ut sint testes,
 quomodo hoc testamentum sibi condiderit, l. heredes palam, §.
 in testamentis, de testa. & scripserit, vel subscr. ribat: & si nesciat li-
 teras, octauum adhibere debet testem, qui subscribat, l. cum an-
 tiquitas, C. eod. In quo videtur corrigi. l. hac consultiissima.

§. 3. Quando §. per se testator subscribit, debet iubere, ut in 2
 continentem se omnes testes subscribant, d. l. hac consultiissima. Sub-
 scriptiones haec formam habent, primum testatoris. Ego talis vo-
 lo hanc curiam testamentum esse meum. Et sicut in ea scriptum est, te-
 status sum. Subscriptio testium. Ego talis, Petrus puta Gregorius,
 vocatus & rogatus in testem ad testamentum talis, quod hac scheda
 continetur, manu propria subscripsi, & tali signo signavi. Sic enim Vl-
 pianus tradit, l. singulos 30. de testam. P. singulos testes, qui testamento
 adhibentur, proprio chirographo annotare conuenit, quis & cuius te-
 stamentum signauerit. Ponuntur subscriptiones in ima parte tes-
 tamenti. §. 4. In §. eodem testamento apponuntur sigilla, vide 3
 Boer. in §. 1. in §. off. mag. de testa. in consuet. Biturig. singulorum tes-
 tium, qui se subscripserunt: nam utrumque subscriptio & signa-
 tio requiruntur. Si quis ex testibus, inquit Vlpian. in l. ad testium
 numerum 22. §. si quis ex testibus de testa. P. lib. 29. tit. 3. nomen suum
 non adscripserit, veruntamen signauerit, pro eo est atque si adhibitus
 non esset, & si. ut in §. faciunt, adscripserit se, non tamen signauerit,
 adhuc idem dicemus. Signare, idem, explicat esse: quando annulo
 vel aliquo instrumento habente characterem, signi sit impressio,
 d. l. ad testium, §. signum autem, §. possunt, de testa. ord. ap. Iust. l. signa-
 torius, de verb. sig. Nec intertali annulo seu sigillo proprio, seu tes-
 tatoris vel alius signauerit, d. l. ad testium, §. si ab ipso, & d. §. pos-
 sum. Sigilla lino debent appendi, quo inuoluta vel plicata claudu-
 tur charta testamentaria: vel linteo, quo includitur testam. etum.
 Nam signatas tabulas accipi oportet, et si linteo, quo tabulae in-
 uoluntur sunt, signa impressa, id est, additis lino vel cordulis ap-
 pensa, vel alia clausura fuerint, d. l. ad testium §. si. Si linteo non addit,

consuetudines admittunt signa in alia materia: vt si testamen-
tum filo, vel alia materia claudatur, *Chass. & Ioan. Faber, in proxi-
me citat. locis.* Quemadmodum & in attestationibus seu deposi-
tionibus testium solet imponi ab amanuensi vel iudice supra li-
ni nodum, sigillum. ¶ Neque ¶ interest testamentum fuerit ne
scriptum in tabulis aut membranis, aut chartis papyraceis, alia-
ue materia. §. nihil autem, de testa. apud Iustim. Vlpian. in l. 1. §. 4.
de bonorum poss. sec. tabul. lib. 37. P. ut. 11. *Confr. Cas. in l. quomodo
indignum 15. de testam. lib. 6. C. tit. 23.* aut quibus literis, dum-
modo ne notis scribatur, quod prohibitum est, l. sed cum patro-
no 6 §. fin. de bonor. poss. P. §. 1. de testam. imperf. in aurb. Nec quo-
que refert, quo idiomate fiat, cum omni sermone & G. aco &
Latino & alio idiomate exprimi testamentaria voluntas possit,
l. quoniam indignum, §. l. hac consulti. §. fin. C. de testam. facit
l. 1. §. fin. de verb. oblig. P. nec obest, nocte vel die disposuisse, d. le.
ad testam. §. post. l. nō minore, C. de transact. Requiritur nihilomi-
nus, vt iste sollemnitas continuo actu adhibeantur & vno cō-
textu nullum alienum actum a testamento, immiscendo, l. here-
des palam 21. §. si. de testa. P. d. l. hac consulti. §. fin. ¶ Testes
ad sint, donec sup. ema contestatio peragatur, le. qui testamento,
20. §. si. de testam. P. Illique sint idonei tempore quo signarunt,
quamuis mortis tempore non sint idonei, d. l. ad testam. §. 1. l. 3.
de testib. P. aut saltem exigitur, vt tempore testamenti pro ido-
neis habiti vulgo sint, l. 1. C. de testa. §. sed cum al. quis. eo. ap. Iustim.
¶ Sed ¶ & exigitur, sig. illa, clausulae a testatore non referantur:
nam si quid ex testamento mutare placuerit, ex integ. o omnia
facienda sunt, l. heredes palam. §. si quid, eod. P. Et si signata, turba-
ta sunt ab ipso testatore, non videtur signatum, d. l. ad testam. §.
si signa. Et videtur testator mutasse voluntatem. Si tamen casu
fortuito, vel alio modo inconsculto, incisa vel turbata fuerint,
non obest testamento, l. nō strans 30. C. de testam. l. 1. §. si inuim, §.
7 §. si rosa, de bon. poss. secun. tab. P. ¶ Et ¶ ita fere eadem obser-
uatione in aperiendis, ac in claudendis tabulis testamenti vtuntur.
Et, cum ab inuiso aperienda sunt tabule inquit Vlpianus l. 4. quem.
testa. aper. lib. 29. P. tit. 3. pratoris id officium est, vt cogat signa: oras
conuolare, & sigilla sua recognoscere, vel negare, vt ait Paulus leg. vel
negare 5. eod. P. Si modo presentes sint. Nam si quis ex signato-
ribus abierit non longe in alterius territorio, mitti tabule de-
bent testamenti, vbi ipse sit, vt agnoscat. *Caus. in l. sed si quis ex
signatoribus 7 eod.* Et si maior pars signatorum fuerit inuenta,
poterit ipsis interuenientibus resignari testamentum, & recitari,
l. sed si maior 6 eod. Et si quis se neget sigillum suum agnosce-
re, non ideo quidem minus aperiuntur tabule: sed alias inspecte
sunt, l. 1. §. si. eo. Quod si inquit Vlpianus, l. si in duobus 10. §. 1. eod.
seruatur a tabule aperiende sent. apertum videtur testamentum non du-
bitatur. H die testamentorum aperiendorum alia est formula,
vt intepellato indice & eius auctoritate, honestis viris conuo-
catis aperiantur, & si opus sit postea obfignentur, d. l. 1. §. 2. C. eod.
tit. iuramento prius exacto de calumnia ab eo, qui petit inspiciendi
& describendi testamenti potestatem, l. 3. C. eod.

De Testamento Nuncupatiuo.

Cap. 5.

- 1 Testamentum solemnē difficulter effectum sortitur.
- 2 Nuncupatiuum testamentum quid.
- 3 Imperfectum testamentum sine sollemnitatibus.
- 4 Testis septem iure communis in testamento nuncupatiuo, vt in so-
lemnitate adesse debent.
- 5 Testamentum inter liberos duobus testibus testinari potest quo-
modo, & in eo qua alia obseruanda. nu. 6. 7. 8. & 9.
- 6 Parentes non succedunt filiis ex minus sollemnitate.
- 7 Scriptura reperta in arca patris instituitur liberos sine testibus,
quando faciat testamentum validum inter liberos.
- 8 Testamentum inter liberos etiam minus sollemnē conditum, non
reuocatur posteriori, nisi sollemnē & expresse.
- 9 Testamentum ad pias causas quomodo minus sollemnē valeat: &
in fauorem etiam relictum laicis, in eo. nu. 15.
- 10 Legitima non relinquatur necessario filius titulo institutionis in
testamento ad pias causas.
- 11 Ingreddens religionem testamentum minus sollemnē valet.
- 12 Testamentum coram principe factum non eget sollemnitatibus.
Idem si apud acta.
- 13 Necessitas assensit in sollemnitatibus testamentorum.
- 14 Testamentum militare solutum legibus communibus.
- 15 Testamentum secundum consuetudinem loci, vbi testamentum fit.

- 21 Testes duo iure pontificio, cum presbytero parochia, testamento
sufficiunt. Num in Gallia, & alibi, ad pias causas idem.
- 22 Testamentum adhibendorum testamentis Leonis Casaris sanctiones.
- 23 Testes in omni vltima voluntate saltem 5. requiruntur, in testa-
menti septem.
- 24 Testamentorum nuncupatiuorum sollemnitates communes cum
sollemnium ritibus.
- 25 Testamenta nuncupatiua quare scribantur.

Difficilis ¶ cum sit testamenti perfectio, frequentior est vlti-
nuncupatiui: potissimum, cum metuendum sit, ne tes-
tamentum factum tanquam sollemnē, in quo tamen sollemnita-
tes requiritae omittat sunt, vilo iure valeat: nec tanquam tes-
tamentum sollemnē, quia illud factum non est: nec tanquam nun-
cupatiuum, vel iure codicillo: um, quia ita valere non voluit fa-
cit l. 1. de iure codicil. in P. hoc expresse resoluit in hac specie Iul. Cla-
rus, lib. 3. senten. iuris in §. testamentum, g. 4. num. 2 post Bart. in l.
fin. de iure codicil. P. ¶ Nuncupatiuum dicitur testamentum, quod
sine necessitate scripturæ fieri potest a testatore, presentibus se-
ptem testibus simul vnoque tempore collectis, coram quibus
nominat seu nuncupat heredem, quem sibi delegit & instituit,
& reliqua iuxta voluntatis exponit, l. hac consulti. §. per nuncu-
pationem l. in testamentis 26. l. in heredes 29 de test. §. si. eod. Plinius,
lib. 14. c. 22. testamenta sua alii nuncupant, id est, viva voce quid
de rebus suis fieri velint declarant. Et Vlpia. heredes, inquit, l. he-
redes palam. 21. de testamentis P. palū, ita vt exaudiri possint, nuncu-
pant sunt. L. scilicet ergo testant heredes vel nuncupare, vel scribere:
sed si nuncupat, palam debet nuncupare. Quod est palam? nō vique
publicum, sed vt exaudiri possit: exaudiri autem, non ab omnibus, sed
a testibus. Et si plures fuerint adhibiti, sufficit sollemnē numerum
exaudire. ¶ Testamentum ¶ hoc non sollemnē, respectu solem-
nitatis requiritur in testamento, quod de essentia habet scrip-
turam, & alia, de quibus præcedente capite actum est: verum re-
spectu formæ suæ obseruandæ, sollemnitates habet quædam, &
sollemnē secundum illas, & imperfectum si non adhibeantur,
dici potest. Nam & in hoc testator, & qui instituitur, debent esse
idonei, item testes. ¶ Et ¶ hi numero 7. secundum generalem 4
regulam, & vt sint rogati, d. l. heredes palam. §. in testamentis, qui
factionem habeant testamenti §. testes autem eo aqua Iustim. non
sint mulier, l. qui testamento, §. mulier. de test. P. vbi gloss. in vrb.
poterit aduentu in codicillis tantum impubes, d. §. testes autem, l. 3.
§. pen. & l. in iuris 19. de testib. P. Ieruus, d. l. qui testamento, §. seruus,
l. in omnibus 135. de reg. iur. furiosus, l. furiosus 41. eod. d. l. qui testa-
mento, §. ne furiosus, mutus, l. quemad. test. aper. fur. d. l. 1. §. 1. de
postul. P. l. 1. quemad. test. aper. cui bonis interdictum est, l. fides et
abrogata l. is cui 18. de test. d. l. furiosus, de reg. iur. l. 1. de cura, furio.
P. intestabilis, d. l. is cui §. si. & lege cum lege 26. de test. Qui testa-
mento heres instituitur, in eodem testamento testis esse nō po-
test: quamuis diuersim in legatario, & herede scripto, leg. qui tes-
tamento, eo. P. §. sed neque eod. apud Iust. l. distantib. C. eod. Nec
qui in potestate est testatoris, puta filius, d. l. qui testamento, & d.
§. sed neque. Septem testes requiriti: de substantiali forma esse di-
cuntur, Bart. in l. nemo potest, l. opposit. de legib. 1. & ibi Ripa, nu. 28.
iure & sollemnitate ciuili. ¶ Numerus ¶ testium iure cōmuni,
vt dixi, septenarius est: dispensat tamen inter dum hūc numero,
vel fauor vel necessitas, vel consuetudo. Fauor namque inter-
dum liberorum minuit numerum, vt in testamento a patre inter
filios condito imperfecte ratione istius sollemnitatis, requiruntur
tantum duo testes, glo. in dist. aurb. quod sine, C. de testa. imo
fœmina in eo testamento esse potest testis, glo. in d. aurb. Decius,
in l. 2. nu. 31. de regul. iur. nec exigitur testes esse rogatos aut nota-
rium, glo. in l. fin. in verb. excepto testamento. C. de codicil. Deci. confi.
610. nu. 2. l. son. confi. 68. lib. 2. confi. Quod intelligendū est: quan-
do testamentum imperfectum est ratione extrinseca sollemnita-
tis, & alia persona mixta non est voluntati paternæ, l. hac con-
sulti. §. ex iure, effecto, de testam. & si ea est in fauorem filiorum:
alioquin si testamentum imperfectum sit ratione voluntatis patris,
& sollemnitatis intrinseca, puta, quia plane non confert de
eius mente, non sustinetur illud testamentum, sic intelligit, §. ex
imperfecto, glo. in l. si quis cum testamento 25. de test. quam sequuntur
docti Iul. Clarus, lib. 3. senten. §. testamentum, g. 9. & Paul. Conf.
ad d. §. ex imperfecto, nu. 3. vel quia iniuste disposuit, vnde Borrius,
deci. 240. Tunc enim verum est, testatorem magis capisse, quam
fecisse testamentum, d. l. quis 25. de testa. Fauor autem liberorum
facit, vt voluntas quælibet ex arbitrio distribuetis bona filiis su-
stineatur.